

# Ehdotus kannanotoksi: Piraattipuolueen patenttireformi

# 1 Johdanto

## 1.1 Miksi Piraattipuolueen patenttikantaa tulee tarkentaa?

Lääke- ja ohjelmistopatentteja lukuun ottamatta, PP:llä ei ole kunnollista kantaa patentteihin. Puolueen nykyinen kanta on:

*"Nykyisen patenttijärjestelmän yhteiskunnalle aiheuttamille taloudellisille ja juridisille rasitteille ole perusteita kehittyvässä markkinataloudessa. Patentit eivät nykypäivänä juurikaan suojaa yksittäisen keksijäneron keksintöä. Patentteja käytetään ennemminkin pienyritysten toiminnan tukahduttamiseen."*

Tämä kannanotto on sisällöltään hyvin köyhä eikä kerro mitä me haluamme. Haluammeko lakkauttaa patenttijärjestelmän kokonaan vaiko uudistaa sitä jotenkin? Puolueen kantojen tulisi olla erittäin selkeitä asioissa, jotka ovat keskeisiä agendassamme.

## 1.2 Miten nykyisen patenttijärjestelmän on ajateltu toimivan?

Patenttijärjestelmä on otettu käyttöön pääasiassa luomaan kannustinta julkistamaan keksintöjä. Sivutuotteena patenttisysteemi myös mahdollistaa kilpailua monille aloille. Kun keksinnöt voi suojata, on jossain tilanteessa kannattavaa julkaista keksintö patenttihakemuksen muodossa. Kun keksinnön suoja-aika on umpeutunut, on tämä keksintö vapaasti yhteiskunnan käytössä. Ennen suoja-ajan umpeutumista keksintö on vapaasti tutkittavissa ja jatkokehittävissä. Ei-kaupallinen käyttö on täysin vapaata.

Ilman keksintöjen suojaa voisi helposti kopioitavien keksintöjen suhteen kilpailla pelkästään markkinoinnilla, tuotantokustannuksilla ja organisaation tehokkuudella. Käytännössä tämä tekisi pienempien yritysten toimimisen hankalaksi, kun iso etabloitunut yritys voisi kopioida keksinnön, ja markkinoinnilla helposti jyrätä uudet yritykset ja heidän tuotteensa. Tämä ei kannusta vapaaseen kilpailuun.

Nykyinen patenttijärjestelmä on suorastaan nerokas keksintö, johon länsimainen teknologian kehitys pohjautuu. Vaikka patenttijärjestelmä on yhteiskunnan ylläpitämä, se ei kuitenkaan ole riippuvainen virkamiesten päätöksistä siitä, mikä on hyödyllinen keksintö ja mikä ei. Patenttiviranomaiset toimivat hakemusmaksuilla, t.s. patenttijärjestelmä ei tule suoraan veronmaksajien maksettavaksi. Mahdollisessa riitatilanteissa patenttioikeudenkäynti on hyvin kevyt prosessi, joka kuitenkin valituksien takia voi kestää pitkään.

### 1.2.1 Nykyinen patenttijärjestelmä

Patentin myöntämiselle on seuraavat pääehdot:

1. Hakemuksen on oltava riittävän keksinnöllinen
  - Ei ammattinsa taitajalle triviaali parannus olemassa olevaan.
2. Hakemuksen oltava uusi
  - Ei julkaistu aikaisemmin
3. Hakemuksen on oltava kuvaava
  - Hakemuksen pohjalta on ammattinsa taitaja kyettävä valmistamaan tuote joka toimii hakemuksen mukaisesti
4. Hakemusta ei saa laajentaa hakuprosessin aikana

### 1.3 Mitä hyötyä patenttijärjestelmästä?

Patenttijärjestelmän olemassaolon lähtökohdan tulee olla, että se tuottaa ihmiskunnalle enemmän hyötyä kuin haittaa. Balansoidun patenttijärjestelmän puolesta löytyy hyviä argumentteja, joista keskeisimmät ovat:

- Sijoittamisen tekeminen kannattavaksi uuden teknologian kehitykseen, jonka lopputulos on helposti hyödynnettävissä ilman alkuperäistä sijoitusta.
- Yritysten ei tarvitse yrittää salata merkittäviä keksintöjä.

Voidaan kuvitella tilanne, jossa tietyn tuotantomenetelmän kehityskustannukset ovat olleet yritykselle merkittävät. Voidaan myös kuvitella, että tuotantomenetelmien kehityksen yhteydessä on syntynyt merkittäviä uusia keksintöjä, jotka julkiseen tietoon tullessaan antaisivat yrityksen kilpailijoille paremmat edellytykset kilpailla keksinnöt tehneen yrityksen kanssa. Tästä syystä yrityksen intresseissä on pitää uudet keksinnöt mahdollisimman salaisina. Jos salassapito onnistuu, eivät keksinnöt välttämättä koskaan tule yleiseen tietoon. Jos keksinnöt eivät koskaan tule julkiseen tietoon, on olemassa riski, että ihmiskunnan tekninen kehitys hidastuu.

Patentit mahdollistavat tiettyjä liiketoimintamalleja jotka olisivat hankalia ilman patenttijärjestelmää. Patenttijärjestelmä mahdollistaa yrityksen erikoistumisen pelkän IP:n tuottajaksi, sen sijaan, että yritys on pakotettu myös tuotantoon (Kilpailuedun ylläpitämiseksi salaamaan tietonsa hoitamalla tuotannon itse). Taloustieteen suhteellisen edun käsite osoittaa erikoistumisen hyödyt kansantaloudelle.

Vaihtoehto patenteille tässä yhteydessä olisi teknologian lisensoinnin yhteydessä tehtävät kahdenväliset salassapitosopimukset, joilla keksinnön tehnyt yritys turvaa oman kilpailuetunsa säilymisen. Salassapitosopimuksissa voitaisiin myös sopia muista rajoituksista, kuten lisensoidun teknologian jatkokehittämisen kiellosta. Patenttijärjestelmää voidaankin pitää varsin selkeänä verrattuna kahdenvälisiin sopimuksiin, joissa kaikissa olisi eri ehtoja tiedon käytön oikeuksista. Pahimmassa tapauksessa tieto ei olisi lukittu patentin suomaksi määräajaksi, vaan sopimusoikeudellisesti ikuisesti. Tätä kehitystä edesauttaisi teknologian kehittäneen yrityksen halukkuus lisensoida teknologiaansa kohtuuhintaan, vieden muilta yrityksiltä taloudellisen intressin saman teknologian kehittämiseen erillisesti.

Tuotekehitystyö vaatii rahaa, joka monesti tulee sijoittajilta. Sijoittajan näkökulmasta tärkeintä on saada tuottoa sijoitukselle. Patenttijärjestelmän myötä yritys voi investoida kalliiseen tuotekehitykseen, jonka lopputulos on halvalla kopioitavissa. Koska lopputuloksen pystyy monistamaan kasvaa investoijien riski, ja koko tutkimus & tuotekehitysprojekti voi jäädä tekemättä. Ilman patenttijärjestelmää olisi riskinä, että olisi kannattavampaa sijoittaa keksintöjen hyödyntäjiin kuin niiden kehittäjiin. Tästä seuraa riski, että panostus kehitykseen ei olisi yhtä laajaa kuin patenttijärjestelmän kanssa, koska investoinnit olisivat poikkeuksetta huonoja verrattuna sijoittamiseen keksintöjen hyödyntäjiin. Jos innovointiin ei kannata panostaa, voidaan hyvällä syyllä olettaa yleisen teknologisen kehityksen hidastuvan.

### 1.4 Nykyisen patenttijärjestelmän ongelmat

Patentteja saa nykyjärjestelmässä liian triviaaleihin keksintöihin, mikä aiheuttaa tunnetusti monia ongelmia. Keksinnöllisyysvaatimuksen mataluus ja sen arviointitapa ovat pääsyitä ongelmiin.

Monesti teknologinen kehitys tapahtuu siten, että uusi keksintö tai tieteellinen läpimurto

mahdollistaa monta muuta uutta keksintöä, joita patentoidaan kilvan. Uusi patentti myönnetään sitä ensimmäiseksi hakeneelle, riippumatta siitä, oliko kilpajuoksussa patenttitoimistoon sata muuta potentiaalista patenttijaajaa vain pari askelta jäljessä.

Patentin myöntäminen yhdelle taholle pelkästään siksi, että tämä kerkesi jättämään patenttihakemuksen ensimmäiseksi, vääristää huomattavasti kilpailua markkinoilla. Tämä ei ole hyväksi yhteiskunnan teknologiselle kehitykselle eikä taloudelle.

Patenttien hakeminen on kallista. Tämä johtuu suurimmaksi osaa siitä, että joka valtiolla on oma patenttiviranomainen joilla on omia erityisehtoja patentin myöntämiselle, ylläpitomaksuja ja paikalliselle kielelle kääntämistä. Euroopan patenttivirasto (EPO) on osittain parantanut asiaa Euroopassa. Yhdelle viranomaiselle tehdystä hakemuksesta saa patentin, joka on voimassa koko Euroopassa. Käännöskustannukset eri maiden haluamille kielille lankeavat silti hakijalle. Tämä asettaa yritykset eriarvoiseen asemaan, koska käännöskustannuksista saattaa muodostua suuri taloudellinen rasite pienyritykselle.

Patenttien hakeminen on hidasta. Tästä seuraa mm. "sukellusvene" ongelma, eli patenttihakemus voi olla alunperin 10v vanha ennen kuin patentti myönnetään. Suoja astuu kuitenkin voimaan hakemispäivästä ja yritykset jotka ovat käyttäneet keksintöä joutuvat jälkikäteen maksamaan rojalteja vaikkeivät ole mitenkään voineet tietää "rikkovansa" patenttia. Tätä ongelmaa on Yhdysvalloissa osittain korjattu julkistamalla hakemukset jo ennen myöntämistä. Hakemukset luvataan julkaista 18kk sisällä jättöpäivästä, mutta tämä on kuitenkin huomattavan pitkä aika. ([http://en.wikipedia.org/wiki/Submarine\\_patent](http://en.wikipedia.org/wiki/Submarine_patent))

## 2 Ehdotus patenttijärjestelmän uudistamiseksi

Patenttijärjestelmäehdotuksen keskeisin uudistus koskee keksinnöllisyysvaatimuksen toteamistapaa.

Lähtökohtaisesti oletamme, että jokainen patentti on ratkaisu johonkin ongelmaan. Patenttia haettaessa hakija toimittaa kuvauksen ongelmasta, sekä sinetöidyn kirjekuoren, joka sisältää patenttoijan ratkaisun ongelmaan. Tämän jälkeen patenttiviranomainen julkaisee ongelmakuvauksen. Kun muut alan toimijat ovat tietoisia ongelmasta, jonka ratkaisua yritetään patentoida, voivat he lähettää patenttiviranomaiselle oman ratkaisuehdotuksena. Jos tiettyyn määräaikaan mennessä tulee toinen ratkaisuehdotus, joka on tarpeeksi alkuperäisen kaltainen, ei patentin hakijalle myönnetä patenttia, koska ratkaisu ei selvästi ole kovin keksinnöllinen.

Jos taas kukaan ei lähetä vastaavaa ratkaisuehdotusta patentoitavaan ongelmaan, myönnetään alkuperäiselle patentin hakijalle patentti hänen keksintöönsä. Myönnetty patentti on suojattu vain alkuperäisen ongelman osalta. Patentoitua keksintöä voi vapaasti käyttää muuhun kuin patentin kuvaamaan ongelmaan.

Patentin hakeminen on maksullista. Mikäli jokin taho lähettää patenttihakemuksessa kuvattuun ongelmaan patenttihakemuksen ratkaisukuvausta vastaavan ratkaisuehdotuksen, jonka seurauksena alkuperäiselle hakijalle ei myönnetä patenttia, saa ratkaisuehdotuksen lähettäjä osan hakemusmaksusta itselleen palkkiona. Näin luodaan taloudellinen intressi yrittää estää patentoinnin onnistuminen myös yksityisille henkilöille, ja muille, joiden talouteen patentin myöntäminen ei muuten suoraan vaikuttaisi.

Jos ratkaisuehdotus osoittautuu erilaiseksi kuin patenttihakemus, voi ratkaisuehdotukselle hakea patenttia. Tällöin alkuperäiselle hakemukselle myönnetään patentti, mutta eri ratkaisun keksinyt voi edelleen jättää omasta keksinnöstään patenttihakemuksen.

Ratkaisuvaihtoehdot julkaistaan tietyn määräajan jälkeen, ellei ratkaisuehdotusta tehnyt halua hakea ehdotukselleen patenttia. Ratkaisuehdotukselle patenttia haettaessa voi joko pitäytyä alkuperäisessä ongelmakuvauksessa, jolloin patentti voidaan myöntää ilman uutta ratkaisuehdotuskierrosta, tai muuttaa ongelmakuvausta, jolloin uusi ratkaisuehdotuskierros on käytävä.

### 2.1 Ehdotettu patentointiprosessi

1. Patentin hakija toimittaa patenttiviranomaiselle kaksi asiaa:
  - Kuvaus ongelmasta jonka patenttihakemuksen keksintö ratkaisee.
  - Sinetöidyssä kirjeessä kuvaus ongelman ratkaisun toteutuksesta.
2. Patenttiviranomainen suorittaa esitarkistuksen esitetyn ongelmakuvauksen patentoitavuudesta (Onko kyseessä lain mukaan patentoitava keksintö ja vertaa jo patentoituihin keksintöihin.)
3. Patenttiviranomainen julkaisee ongelmakuvauksen.
4. Määräaikaan mennessä saa kuka tahansa esittää ratkaisuehdotuksia
5. Määräajan umpeuduttua patenttiviranomainen avaa patenttihakemuksen sinetöidyn ratkaisun ja vertaa vastaanotettuihin ratkaisuehdotuksiin.
  - Mikäli ratkaisuehdotuksia ei toimiteta, tai ne ovat erilaisia tai virheellisiä, myönnetään patenttia hakeneelle taholle patentti.

- Ratkaisuehdotuksen tekeminen ei poissulje kyseisen ratkaisuehdotuksen patentoitavuutta.
6. Ratkaisuehdotukset julkaistaan määräajan jälkeen, ellei niistä haeta omaa patenttia.

## 2.2 Ehdotetun patenttijärjestelmän edut

- Jos jollakin alalla on kova kilpailu, voidaan olettaa yritysten panostavan toistensa patenttihakemusten torppaamiseen. Tästä seuraa, että mitä enemmän kilpailtu jokin ala on, sitä paremmin keksinnöllisyysvaatimus tulee koeteltua, käytännössä vaikeuttaen patentin saamista triviaaleille parannuksille.
- Palkkiot luovat yksityisille ja yrityksille kannustimen ehdottaa ratkaisuja. Voisi myös syntyä erikoistuneita yrityksiä joiden ainoa tehtävä olisi rikkoa triviaaleja patenttihakemuksia.
- Ratkaisuehdotukset saattavat olla hyviä, jolloin saadaan uusia keksintöjä julki ja yhteiskunnan käyttöön.
- Patenttihakemusten käsittely nopeutuisi huomattavasti.
- Patenttisuojaa tulisi pelkästään oikeasti keksinnöllisille asioille, joiden julki saattamiseksi patentti on tehokas.

## 2.3 Ehdotetun patenttijärjestelmän haitat ja ongelmat

- Jos jollakin alalla ei ole kova kilpailu, tai riittävästi alaa taitavia (tai harrastajia), keksinnöllisyysvaatimus ei parannu nykyisestä.
- On mahdollista, että mikäli muutos nostaa patenttien hakemisen kynnystä, enemmän keksintöjä saattaa jäädä julkaisematta.
- Ratkaisuehdotuksien riittävä samanlaisuuden arviointi saattaa olla hankalaa.

# 3 Ehdotus vaaliohjelmamuodossa

Patentit

Puolueen yleiset tavoitteet:

- Patenttien keksinnöllisyysvaatimuksen parantaminen.

Tavoitteet vaalikaudelle 2011-2015:

- Keksinnöllisyyden arviointi siirretään patenttivorastosta julkiseen arviointiin. Keksinnöllisyys arvioitaisiin siitä, kykeneekö kukaan muu keksimään saman asian lyhyessä määräajassa. (Koskisi alkuun Euroopan patenttijärjestelmää, EPC:tä) (Tarkempi ehdotus kokonaisuudesta liitteenä)
- Nopeuttaa patenttien hakua.
- Estää triviaalien patenttien hyväksymistä, joiden myöntäminen ei ole yhteiskunnalle hyödyllisiä.